

BYT (47) *sb m*

sg N byt (8). ◊ *G* bytu (19) *BierEz*, *ForCnR*, *BielŻyw*, *KromRozm I*, *BielKom* (2), *RejFig*, *BielKron*, *GórnDworz*, *KochFr*, *BielSen*, *ArtKanc*, *GórnTroas*, *GrabowSet* (2), *WyprPl*, *PowodPr*, *CiekPotr*, *KlonFlis*; *byta* *RejZwierc* (2) [w rymie]. ◊ *D* bytu (1). ◊ *A* byt (6). ◊ *I* bytem (4); -em (2), -(e)m (2). ◊ *L* bycie (6). ◊ *pl N* byty (1).

Sł stp, *Cn* *notuje*, *Linde XVI* (pięć z tych samych przykładów) – XVIII w.

1. *Pierwotnie fil.: existentia, istnienie, bytowanie, trwanie, życie; sposób życia; vita Cn* (40) : my tobie tego bytu v pana Szczeńciá żiczemy/ ij tey miłóci *ForCnR* C2v; Lepyeyby sie lnadz nigdy człowieu nie rodzić/ Gdy sie tak nam nie może byt s wcześnością zgodzić *BielKom* E4; Nyerządność/ nyeczýftosć/ zuchfáltwo/ to były ich wślythkye byty. *GliczKsiqz* E2; Ieft miáfto kázde podobne ciálu człowieczemu/ bo takéż s części swoich słożone s polu/ á kázda część roznego bytu. *BielKron* 108; tak czály s fortuną sie mieniá/ iż żadna rzecz w swoim bycie ná wieki nie trwa *BielKron* 129v; bo ielli [świerzb] z wnętrza pochodzi/ á iuz mu sýe długim bythem [przykrzył/ niech go nie z wiérzchu zá rázem gába *SienLek* 133; bo sie im [panom] tak widzi/ żeby [prawiedliwość [...]] miáła być iáko iednym munśtukiem/ ktory by sie pohámowác [...] miáł/ y vmnieýlýć onego bytu/ ktory s pánowania áż do náfyczenia máiá *GórnDworz* Ee5; PAnny wáńz byt/ mogę rzec/ co sýe wam klániáią: Lecz y tych nie zły/ ktorzy do dná dopijáią. *PudlFr* 40; We wśzech tych co go miłuiá/ słowá iego przyimuiá/ czyni przybytek swoy rofkosny/ áby w nich miáł byt swoy láfkawy. *ArtKanc* A13, Kv; Pánie/ ktory wśzem władniefz/ krolu co bez ciebie Bytu ná ziemi nie ma/ bytu nie ma w niebie. *GrabowSet* X3; Radbym iefcze [próbował] bytu żołniérkiégo *WyprPl* A3; Ale boiowanie Byt náńz podniebny/ on frogi ciemności Hetman/ y swiátá lákome márnosći/ O náńze pilno czyniá zepłowanie. *SzarzRyt* A2.

Przysłowia: A kto chce bytu dobrego/ Pátrż sobie rowny rownego. *BierEz* Pv.

Tak sługá w dobrym bycie/ nigdy zły nie zbędzýe. *RejZwierc* 121.

ále y o swym wlálnym nic nie myśli/ iedno tak sobie buia pułtopas poki żytá poty bytá. *RejZwierc* 100, [233].

Zwroty: »użyć (a. zażyć) bytu« [szyk *zmienny*] (5): Dawa nam Bog dofýć z niebá/ Trunkow miéfa ryb y chlebá/ A tak przijmi zákon z námi/ Vżywiemy bytu sámi. *BielKom* E7v, D6; przedsię ktoś niemádry/ Częstował pániá [...] iádry. Tráfił się tam do tego/ co iey téż rad służył/ Ale iefcze był tego bytu zniá nie vżył. *KochFr* 77; Iuzefmy się téż plákác náuczyły/ A tego bytu dobrzechmy záżyły. *GórnTroas* 12; Potym lepszego bytu chćieli vżyć/ Záchćiáło się im v Krolowey służyć *KlonFlis* G4.

Wyrażenia: »czysty byt« (1): Máńz czyfity byt ná tym swiećie: Profzę niechay z tobam miefzkam/ A wieczne towarzysýftwo mam. *BierEz* Rv.

»dobry byt« = *vita ad mensam bene instructam Cn* [szyk 14 : 1] (15): Teraz dobry byt poznay/ Tym kołaczem gárdło nátkay. *BierEz* C3, Pv; *RejKup* p5v; *KromRozm I* A4v; *KromRozm III* L3v; *BielKom* F8v; *RejZwierc* 121; *OrzQuin* B3v; *GórnDworz* Hh3, Hh6v; Náńz Ziemiáńfki dobry byt/ iáko súbtelności nie zdoła/ takby żadná niemiárá obkládác sie nie miáł. *GostGospPon* 169; *RybGęśli* D3v; Gdyż Pánu dziedzićznemu wolno záwśze rodzicá swego/ y z kráiu swiátá/ by też w nawiętfze wćiążenie z nalepżego bytu wziáć/ poimác/ zwiázác *PowodPr* 68; *CiekPotr* 37; *KlonFlis* G4.

»byt dostateczny« (1): Kofztowne potrawy iádły. A gdy táko hoynie żylá/ Myłz fie wieśna zádziwiłá: Chwałac ten byt dośtáteczny/ Ieřliby teź był prześpieczny. *BierEz* M3v.

»osobny byt« = *subsistentia* (1): że Perfoná to śłowo znáczy w łobie rzecz tháką w śwym ołobnym bycie álbo łthanie/ ktora tym co ieřt wítáwicznie/ ieřt/ á nieodmiennie *SarnUzn* B5v.

»byt wieczny« = *nieśmiertelność* [szyk 1 : 1] (2): dyabli łą żywi cicho, [...] ducha cirpiącego, ciała powietrznego, bytu wiecznego *BielŻyw* 91; *ArtKanc* T10v.

2. *Miejsce pobytu* (7) : *RejFig* Aa3; Hic ego moror, Tu ya mieřkam/ tu yeřt mój byt. *Mącz* 232d.

bytem skąd = *zamieszkały* (1): SÓlon mędrzec ieden z łiedmi mędrzców rodem y bytem z Aten. *BielŻyw* 5.

Fraza: »nie tu [czyjego] bytu« = *nie ma tu (dla kogoś) miejsca, wynosi się!* (1): Y z źiemie precź wyciągay/ nie tu twego bytu *BielSen* 6.

Zwroty: »bytem być« (1): Commorari apud Pelorum, Mieřkác/ bytem być. *Mącz* 233a.

»mieć swój byt« (1): Moror [...] Aliquando significat, Mieřkam/ mam swój byt. *Mącz* 232d.

»[gdzie] bytem mieszkać« (1): wszak ia w Polscze bytem nie mieřkam, nie zawadzę ni komu *ActReg* 159.

Synonim: 1. *stan*.

Cf [BOŻYBYT], BYCIE, BYTNOŚĆ, BYTO